

**Posudek bakalářské práce Tomáše Tesaře *Péče o duši u Jana Patočky*,
ETF, Praha 2013**

Tomáš Tesař se věnuje důležité, v jistém smyslu klíčové otázce Patočkova myšlení – péči o duši. Vzhledem k požadovanému rozsahu tak jeho práce vždy nutně zůstane přehledovým či úvodovým dílem. To se však autorovi povedlo velmi dobře a kromě nezbytného přehledu vývoje této otázky v celém Patočkově díle nabízí i vlastní plauzibilní interpretaci oněch děl a period, v nichž se o péči o duši výslovně nemluví.

Vzorovým textem pro otázku péče o duši jsou podle Tesaře Patočkovy poválečné přednášky z antické filosofie, zejména jejich úvod a přednášky o Sókratovi. U něj se poprvé duše objevuje jako „nejvládnější podstata“ člověka, již nutno vymanit z modu naivní existence a uvést na cestu kritického přezkoumávání. Na tyto přednášky těsně navazují díla padesátých let, zejména *Negativní platonismus*, v nichž se ovšem též umocňuje Patočkova nedůvěra k Platónově „metafysické odpovědi“ na principiálně nezodpověditelnou Sókratovu otázku. Tesař si správně všímá pozdějšího Patočkova obratu k Platónovi, jeho „resokratizace“ v pojetí duše jako samopohybu, jež spadá již do let sedmdesátých. Podobný je pak i Patočkův vztah k Aristotelovi, u nějž se rovněž snaží skloubit péči o duši s metafysickým systémem. Možných obtíží tohoto spojení vědění nevědění s pozitivní metafysikou si je Tesař dobře vědom, jak o tom svědčí zejména závěr práce, ale nakonec je mu Sókratův objev dějinné existence člověka největším dějnotvorným impulsem i pro Platóna samého, jak to nachází v Patočkových pozdních textech.

Když pojedná o vzájemném ovlivnění Sókrata, Platóna a Aristotela, věnuje se Tesař Patočkově koncepci velkých údobí evropských dějin – křesťanství, renesanci a osvícenství – a jejich osvojení jakož i postupnému odpadání od Sókratova objevu. Péče o duši je nejprve přejata a v jistém smyslu snad i prohloubena či přinejmenším rozšířena křesťanstvím. Našemu autorovi se podařilo z Patočky velmi vhodně vybrat výstižné charakteristiky zásadní platonizace křesťanství, jež z řecké tradice přejímá zejména myšlenku transcendence (s. 25). Počínaje renesancí a zejména v době osvícenství se však rozevírá pomyslná propast mezi dvojí pojetím individuality (s. 32) a racionality (s. 33 a dále), tj. rozumem péče o duši a rozumem péče o svět. Tesař vhodně upozorňuje zejména na Patočkův válečný esej *Dvojí rozum a příroda v německém osvícenství*. Jeho pojetí krize staví do souvislosti – a rovněž do opozice – k Husserlo-

vě koncepci krize evropských věd a do jistého souhlasu s Heideggerovou kritikou techniky.

Závěrečná část Tesařovy práce je věnována kritice techniky, zejména její orientaci na heideggerovský „Gestell“, tzn. univerzální a vždy disponovatelnou použitelnost, který s sebou přináší i vlastní porozumění bytí, jež ohrožuje vlastní bytnost člověka (zejm. s. 44 a další). V posledním oddíle pak Tesař nanejvýš vhodně, byť ponekud stručně, uvádí Patočkovu myšlenku oběti z pozdních *Čtyř seminářů k problému Evropy*. Vedle oběti nevlastní, jíž se obětující nevyvazuje z moci jsoucna, je zdůrazněna oběť vlastní, v níž se teprve rozehrává pozitivní svoboda člověka, jenž nachází odvahu převzít odpovědnost za svá rozhodnutí (s. 47). Tento oddíl by si možná zasloužil ještě hlubší rozvedení a zejména jistou konkretizaci, o jakou oběť se vlastně jedná.

Tesařova práce je v zásadě zdařilým výkladem a v některých částech snad i tvůrčím domyšlením Patočkova učení o péči o duši. Oceňuji zejména její reprezentativní záběr napříč celým Patočkovým dílem. Snad by mohla dobře posloužit i jako úvodní učební text pro adepty odborných zkoušek z filosofie, kteří se občas ztrácejí v poněkud nepřehledné šíři Patočkových a patočkovských prací.

Po formální stránce je práce uspokojivá, našel jsem a vyznačil jediné opomenutí (či překlep) na s. 35. Z estetických důvodů a možná i pro usnadnění četby bych uvítal zarovnání do bloku.

V rámci obhajoby by autor možná mohl více rozvést Patočkovu koncepci křesťanství, jež v jeho textu vyznívá nanejvýš přejně: neskrývá podle Patočky křesťanské „vyvázání se z [řecké] intelektuality“ (s. 27) přece jen jistá úskalí? Tesař zde hojně cituje relevantní texty, ale je poněkud zdrženlivý v hodnocení. Patočka také oceňuje platonizaci křesťanství, což by snad mohlo vyvolat jistý spor s harnackovskou (u nás hejdánkovskou) kritikou „akutní helenizace křesťanství“.

Práci vřele doporučuji k obhajobě a podle výsledku obhajoby navrhuji její hodnocení stupněm **výtečně (A) – velmi dobře (B)**.

V Praze 5. června 2014

Jan Kranát, PhD.